

Eduskunta
Hallintovaliokunta

HE 106/2009 vp laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) pitää hallituksen esitystä eduskunnalle (HE 106/2009) laiksi ampuma-aseiden ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta väestön hyvinvoinnin, terveyden edistämisen sekä sairauksien, tapaturmien ja väkivaltakuolleisuuden ehkäisyn kannalta sisällöltään oikeasuuntaisena ja kannatettavana.

Kansainvälinen tieteellinen tutkimus osoittaa kiistattomasti, että aseiden saatavuudella on yhteys aseilla suoritettuihin väkivallan tekoihin muun muassa siten, että aseiden saantia kontrolloimalla ja rajoittamalla voidaan alentaa väkivaltakuolleisuutta, erityisesti aseilla tehtyjen itsemurhien määrää. Rajoitustoimenpiteet voivat vähentää myös kokonaiskuolleisuutta eli aseiden saatavuuden rajoittamisella aikaansaatu väkivaltakuolleisuuden aleneminen ei siirry suoraan kokonaisuudessaan muiden menetelmien lisääntyneeseen käyttöön, niin kuin julkisuudessa usein oletetaan. Koko väestöön tai erityisiin riskiryhmiin kohdistuva aseiden saatavuuden säätely on tehokas keino ehkäistä väkivaltakuolleisuutta, erityisesti itsemurhien määrää. Kansainvälisessä keskustelussa huomio on kiinnitetty erityisesti käsiaseiden ja ns. kevytaseiden saatavuuden säätelyyn rikosten ja itsemurhien ehkäisyssä. Myönteisiä kokemuksia lainsäädännön vaikutuksista on saatu muun muassa Itävallassa, Kanadassa, Australiassa, Uudessa Seelannissa ja Yhdysvalloissa.

Suomessa tehtiin viisivuotiskaudella 2003 - 2008 yhteensä 129 aseella suoritettua murhaa, tappoa tai muuta tahallista kuolemaan johtanutta pahoinpitelyä (osuus kaikista vastaavista kuolemista 22.7 %). Samana ajanjaksona aseilla tehtiin 1182 itsemurhaa (osuus kaikista itsemurhista (23.0 %). Tilastokeskuksen tuoreimmat

17.2.2010

luvut ovat vuodelta 2008: ampuma-aseella tehtyjä henkirikoksia oli yhteensä 30 ja ampuma-aseella tehtyjä itsemurhia 207. Jos lainsäädännön vaikutuksesta aseille tehdyt itsemurhat ja muut väkivaltaiset kuolemat vähenisivät keskimäärin 10 %, kuolemantapausten määrä vähenisi laskennallisesti 26 tapausta vuodessa.

Hallitus esittää, että ampuma-aseen hankkimislupa voidaan antaa vain, jos luvan hakija on antanut suostumuksen siihen, että poliisilla on oikeus saada hakijasta lääketieteellinen arvio. Lisäksi lääkärielle ja muulle terveydenhuollon ammattihenkilölle ehdotetaan oikeutta tehdä perustellusta syyistä salassapitosäännösten estämättä poliisille ilmoitus henkilöstä, joka saattaa olla sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Perusteltu syy olisi arvio siitä, että henkilö saattaa olla itselleen tai toiselle vaarallinen. Arvion tekeminen voi olla kliinisten tietojen perusteella ainakin yksittäisissä tapauksissa hyödyllistä ja arvion käyttöön ottaminen parantaisi nykyistä tilannetta, mutta seulonnan tehokkuudesta ei käsityksemme mukaan kuitenkaan ole käytettävissä luotettavaa tietoa. Sama ongelma liittyy psykologisten soveltuvuustestien käyttöön ottoon, jota myös esitetään. Molempien käytäntöjen osalta ehdotamme riittävää koulutusta sekä seurantatutkimusten toteuttamista. Riittävä joustavuutta ja esitettyä vapaaehtoisuutta tarvitaan myös erityisesti lääkärien osalta keskusteltaessa asiasta potilaan kanssa.

Henkilön suostumukseen perustuen poliisilla on oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta, muun muassa lääketieteellinen arvio sopivuudesta ampuma-aseen hallussapitoon. Toiminta edellyttää lisääntyvää yhteistyötä poliisiviranomaisten ja terveystieteiden välillä, valtakunnallista koulutusta ja seurantaa yhtenäisten menettelytapojen ja hyvien käytäntöjen kehittämiseksi.

Yhteenvetona THL toteaa kantanaan, että väestön hyvinvoinnin ja terveyden kannalta esitetty uudistus on nykymuodossaan oikeansuuntainen ja kannatettava. Esitys sisältää sellaisia viranomaisten yhteistyötä koskevia uudistuksia ja arviointimenetelmiä, jotka edellyttävät seurantaa, mahdollisesti tutkimustakin, sekä jatkuvaa kehitystyötä.

pääjohtaja
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Pekka Puska

professori, osastajohtaja
Mielenterveys ja päihdepalvelut -osasto

Jouko Lönnqvist